

**Česká republika
USNESENÍ
Ústavního soudu**

Ústavní soud rozhodl v senátu ve složení z předsedy Jiřího Nykodýma a soudců Stanislava Balíka a Dagmar Lastovecké ve věci ústavní stížnosti stěžovatele Ing. Pavla Tykače, právně zastoupeného Mgr. Radimem Smolenem, advokátem se sídlem V Celnici 1031/4, Praha, proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 1. 2013 sp. zn. 9 To 78/2012 a výroku I. a II. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 16. 8. 2012 sp. zn. Nt 201/2012, takto:

Ústavní stížnost se odmítá.

Odůvodnění

Ústavní stížností, jež splňuje náležitosti návrhu dle zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), stěžovatel napadá v záhlaví uvedená rozhodnutí obecných soudů.

Usnesením Vrchního soudu v Praze byla zamítnuta stížnost stěžovatele proti usnesení Městského soudu v Praze, kterým byla ve výroku I. a II. povolena obnova řízení v neprospěch stěžovatele a ve vztahu ke stěžovateli zrušeno usnesení Vrchního státního zastupitelství v Praze o zastavení trestního stíhání ze dne 15. února 2008 sp. zn. 2 VZV 18/2006. Stěžovatel v ústavní stížnosti tvrdí, že zejména soud I. stupně porušil jeho právo zaručené čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina"), čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen "Úmluva"), čl. 14. odst. 1 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (dále jen "Pakt"), čl. 1 odst. 2 a čl. 95 odst. 1 Ústavy, a to tím, že o důkazních návrzích obhajoby vůbec nerozhodl, popř. navržené důkazy výslovně neprovedl. Stěžovateli soud k jeho návrhu neumožnil vyslyšet nebo dát vyslyšet svědky Klause Petra Schimmelpfenniga, Ing. Luboše Smrčku a Ing. Vlastimila Jiříka proti sobě a pouze přečetl protokoly o jejich výpovědích z jiného řízení vedeného u městského soudu, neporovnal výsledky provedeního dokazování v původním řízení s důkazy provedenými v řízení o obnově a nevyhodnotil vztah novot k původně zjištěným skutečnostem a důkazům ohledně téhož skutku, pro který bylo zahájeno trestní stíhání. Při veřejném zasedání dne 16. srpna 2012 rozhodl soud o povolení obnovy řízení v neprospěch stěžovatele a zrušil, pouze ve vztahu k stěžovateli, usnesení VSZ ze dne 15. února 2008, sp. zn. 2 VZV 18/2006, o zastavení trestního stíhání stěžovatele, bez návrhu státního zástupce a při veřejném zasedání dne 16. srpna 2012 po nedostavení se předvolaného svědka Jiříka, přítomné strany neslyšel ohledně možnosti provedení, resp. odročení veřejného zasedání z důvodu nedostavení se předvolaného svědka a o této věci nerozhodl.

Ze stejných důvodů napadá stěžovatel rovněž usnesení o zamítnutí stížnosti, neboť vrchní soud na základě stížnosti stěžovatele a v souladu s revizním principem uplatňujícím se u stížnosti proti usnesení dle § 147 odst. 1 písm. a) a b) trestního řádu žádná z výše uvedených porušení Městského soudu nenapravit, nepřezkoumal tedy správnost stěžovatelem napadených výroků I. a II. usnesení o povolení obnovy řízení a stížnost zamítl.

Z napadených rozhodnutí vyplývá, že se státní zástupce Vrchního státního zastupitelství v Praze domáhal povolení obnovy řízení v neprospěch obviněných Ing. Pavla Tykače, Emila Floriána, Josefa Novosvětského (a Jana Dienstla - věc ve vztahu k němu byla vyloučena k samostatnému projednání a rozhodnutí), jejichž trestní stíhání pro trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zákona, bylo zastaveno usnesením státního zástupce Vrchního státního zastupitelství ze dne 15. února 2008 sp. zn. 2 VZV 18/2006. Toto usnesení navrhoval zrušit, aby bylo možno v trestním stíhání obviněných pokračovat. Návrh státního zástupce odůvodnil tím, že trestní stíhání bylo kromě uvedených obviněných vedeno i proti Jiřímu Kudlíkovi a Petru Müllerovi, ve vztahu k nimž zastaveno nebylo, naopak byla ve věci podána obžaloba, o níž soud rozhodl rozsudkem ze dne 3. dubna 2012, sp. zn. 3 T 2/2008 tak, že obžalované obžaloby zprostil, neboť sice dospěl k závěru, že se skutek stal, ale ve vztahu k těmto dvěma obžalovaným neměl za prokázanou subjektivní stránku trestného činu. Během uvedeného trestního řízení byli slyšeni svědci Klaus Peter Schimmelpfennig, František Bušek, Joachim Oskar Kurt Gerlach, Vlastimil Jiřík a Luboš Smrčka, přičemž z jejich výpovědí plyne, že organizátorem a vůdčí postavou celého podvodného jednání

by mohl být právě obviněný Pavel Tykač. Výpovědi těchto svědků neměl státní zástupce v okamžiku, kdy rozhodl o zastavení trestního stíhání, k dispozici a zároveň jde o důkazy tak zásadního charakteru, že pokud by je k dispozici měl, o zastavení trestního stíhání obviněných by nerozhodl, ale naopak podal ve věci obžalobu.

Městský soud ze spisu sp.zn. 3 T 2/2008, zejména z protokolů o hlavních líčeních, v nichž vypovídali svědci Bušek, Gerlach, Schimmelpfennig, Jiřík a Smrčka a z výpovědí svědků Buška a Gerlacha, učiněných v rámci veřejného zasedání v této věci, zjistil, že tito svědci disponují podrobnými informacemi o podílu obviněného Ing. Pavla Tykače na jednání, jenž spočívá ve vyvedení 1,23 miliardy korun z CS Fondů.

Stížnostní soud v napadeném usnesení konstatoval, že napadené usnesení soudu I. stupně je výsledkem řízení, které bylo provedeno v souladu se zákonem a rovněž závěr Městského soudu, že jsou dány podmínky pro povolení obnovy řízení v neprospěch obviněného Ing. Pavla Tykače, je správný. Soud I. stupně provedl dokazování v rozsahu, který odpovídá v daném řízení ustanovení § 2 odst. 5 tr. řádu a rovněž hodnocení důkazů bylo provedeno v souladu s ustanovením § 2 odst. 6 tr. řádu. Závěry o existenci zákonných důvodů pro povolení obnovy řízení ve smyslu § 278 odst. 3 tr. řádu městský soud odůvodnil způsobem, kterému nelze z hlediska ustanovení § 134 odst. 2 tr. řádu nic podstatného vytknout, zejména ne to, že by se nezabýval argumenty obviněného Ing. Pavla Tykače, proč by návrhu státního zástupce neměl vyhovět.

Ústavní soud přezkoumal ústavní stížnost z hlediska kompetencí daných mu Ústavou, tj. z pozice soudního orgánu ochrany ústavnosti, který není další instancí v systému všeobecného soudnictví, není soudem nadřízeným obecným soudům a jako takový je oprávněn do jejich rozhodovací pravomoci zasahovat pouze za předpokladu, že nepostupují v souladu s principy obsaženými v hlavě páté Listiny, a dospěl k závěru, že není opodstatněná ve smyslu ustanovení § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu. Uvedené ustanovení rozeznává jako zvláštní kategorii návrhů návrhy "zjevně neopodstatněné", čímž se v zájmu efektivity a hospodárnosti dává Ústavnímu soudu příležitost posoudit přijatelnost návrhu ještě předtím, než si otevře prostor pro jeho věcné posouzení (za předpokladu objektivně založené způsobilosti rozhodnout o "nepřijatelnosti" již na základě obsahu napadených rozhodnutí orgánů veřejné moci a argumentace, jež je proti nim uplatněna v ústavní stížnosti, jestliže prima facie nedosahuje ústavněprávní roviny, tj. nemůže-li se, již ke své povaze a obsahu, dotknout ústavně zaručených práv a svobod). V této fázi řízení je zpravidla možno rozhodnout bez dalšího jen na základě obsahu napadených rozhodnutí orgánů veřejné moci a údajů obsažených v samotné ústavní stížnosti, případně ze spisu obecného soudu. Tato relativně samostatná část řízení nemá kontradiktorní charakter. Tak tomu je i v daném případě.

Jestliže ústavní stížnost směřuje proti rozhodnutí vydanému v trestním řízení, není samo o sobě významné, je-li namítána jeho věcná nesprávnost; Ústavní soud není součástí soustavy orgánů zde činných a není ani povolán k instančnímu přezkumu jejich rozhodnutí. Jeho pravomoc je založena výlučně k přezkumu z hlediska dodržení ústavněprávních principů, tj. zda v řízení (rozhodnutím v něm vydaným) nebyly dotčeny předpisy ústavního pořádku chráněná práva nebo svobody jeho účastníka, zda řízení bylo vedeno v souladu s ústavními principy, a zda lze řízení jako celek pokládat za spravedlivé. Ústavněprávním požadavkem též je, aby soudy vydaná rozhodnutí byla řádně, srozumitelně a logicky odůvodněna.

V prvé řadě je třeba zdůraznit, že stejné principy, jež Ústavní soud akcentuje ve své již ustálené judikatuře k zásadám povolování obnovy řízení na návrh obviněného (§ 278 odst. 1 tr. řádu), je třeba vztáhnout i na případy, kdy návrh na povolení obnovy řízení podává státní zástupce v souladu s ust. § 278 odst. 3 tr. řádu v neprospěch obviněného.

Ústavní soud připomíná, že právo na soudní a jinou právní ochranu zaručené v hlavě páté Listiny, resp. právo na spravedlivý proces před nezávislým a nestranným soudem zaručené v čl. 6 Úmluvy, musí být vykládáno ve světle Preambuly k Ústavě, resp. Úmluvě, deklarujících princip právního státu. Jedním ze základních jeho prvků je princip právní jistoty, který rovněž vyžaduje, aby konečná rozhodnutí obecných soudů, příp. státních zástupců, nebyla zpochybňována a aby žádná ze stran skončeného řízení nebyla oprávněna žádat jeho znovuotevření toliko za účelem opětovného projednání a nového rozhodnutí ve věci.

Výjimka z uvedeného principu právní jistoty je ospravedlněna pouze tehdy, jeví-li se jako nezbytná v důsledku podstatných a přesvědčivých okolností. Samotná možnost odlišného posouzení věci však není dostatečným důvodem pro její opětovné projednání. Pravomoc soudů vyšších stupňů "zrušit nebo změnit závazná a vykonatelná soudní rozhodnutí by měla být vykonávána jen pro nápravu zásadních pochybení ("podstatných vad") za účelem dosažení spravedlivé rovnováhy mezi zájmy jednotlivce a potřebou zajistit efektivitu soudního systému" (srov. např. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 29. 1. 2009 ve věci *Lenskaya proti Rusku*, stížnost č. 28730/03, odst. 30 a násl., <http://www.echr.coe.int>).

Na úrovni zákona jsou předpoklady zásahu do principu právní jistoty v trestních věcech pravomocně skončených upraveny též v ustanovení § 277 a násl. tr. řádu o obnově řízení. Posouzení otázky, zda vyšly najevo skutečnosti nebo důkazy soudu (resp. státnímu zástupci) dříve neznámé a způsobilé přivodit důsledky dle ustanovení § 278 tr. řádu, je výlučnou záležitostí obecných soudů, nikoliv Ústavního soudu.

I když se v řízení o návrhu na povolení obnovy řízení nejedná o posouzení oprávněnosti trestního obvinění ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy (o takové posouzení by se jednalo až v řízení následujícím po povolení obnovy), nutno na takové řízení přiměřeně vztáhnout některé obecné principy spravedlivého procesu zakotvené v hlavě páté Listiny. Jedná se zejména o právo na kontradiktorní řízení a princip rovnosti zbraní, dle nichž každá strana musí mít možnost předkládat důkazy k prokázání skutkového stavu svědčícího v její prospěch, a to v podmínkách, jež ji neuvádí do zřetelně nevýhodné situace vzhledem k protistraně. Obecné soudy jsou povinny řádně a nezáužatě posoudit návrhy, argumenty a důkazy předložené stranami a svá rozhodnutí dostatečně odůvodnit [srov. náleze ze dne 4. 9. 2002 I. ÚS 113/02, Sb. n. u., sv. 27, str. 213 (217-218) a tam citovaná rozhodnutí]. I v řízení o návrhu na povolení obnovy obecné soudy disponují jistou mírou uvážení, pokud jde o přijatelnost důkazů předložených stranami sporu. Zejména mohou zamítnout důkazy, které nejsou pro vedené řízení relevantní nebo vedou k prokázání skutečnosti, jejichž existence nemá vazbu na předmět řízení; svůj postup však soudy musí ve svém rozhodnutí přiměřeně odůvodnit.

Obnova řízení skončeného pravomocným rozsudkem nebo pravomocným usnesením státního zástupce o zastavení trestního stíhání postihuje výhradně vady ve skutkových zjištěních, které vznikly tím, že rozhodujícím orgánům v době rozhodování nebyly známy skutečnosti nebo důkazy, způsobilé změnit skutkový stav věci, a na tomto novém skutkovém základě ovlivnit jeho právní posouzení a následně i výrok o vině, v daném případě o zastavení trestního stíhání.

Důkazy a skutečnosti musí být - ve smyslu § 278 (odst. 1, 2 a 3) tr. řádu - "nové", tj. dříve nebyly známy nebo nebyly dostupné (proveditelné), ačkoli objektivně existovaly; důvod obnovy řízení je dán i tehdy, jestliže obviněný v původním řízení navrhl určitý důkaz, ten však nemohl být z důvodu objektivních překážek proveden. Oproti tomu za nové důkazy nelze pokládat ty, které byly dříve označeny nebo jinak známy, avšak neprovedeny proto, že je soud nepokládal za relevantní, resp. měl-li za to, že určitá skutečnost byla již prokázána jinak.

Po prostudování obou napadených rozhodnutí lze konstatovat, že se obecné soudy relevantně vypořádaly s navrhovanými "novými důkazy" a v odůvodnění napadených rozhodnutí náležitě vysvětlily, z jakých důvodů lze tento návrh považovat na nové skutečnosti nebo důkazy dle § 278 odst. 3 tr. řádu.

Námítky stěžovatele, jak jsou formulovány v ústavní stížnosti, jsou v podstatě totožné s námitkami, s nimiž se již vypořádal vrchní soud v rámci projednávání stížnosti proti usnesení o povolení obnovy řízení Městským soudem v Praze. Zejména se soud zabýval námitkou stěžovatele ohledně tzv. opomenutých důkazů, které stěžovatel před soudem I. stupně neúspěšně navrhoval provést a které se měly týkat hodnověrnosti klíčových svědků Buška a Schimmelpfenniga, jež stěžovatel považuje za krajně nevěrohodné. K rozsahu a způsobu dokazování, jak proběhlo před soudem I. stupně, vrchní soud konstatoval, že "stěžovatel pomíjí, že nejde o řízení, v němž má být rozhodnuto o jeho vině či nevině, ale řízení o pokračování v řízení, ve kterém bude teprve tato otázka rozhodnuta. Důkazy provedené v řízení o povolení obnovy, resp. jejich obsah, proto nemohou sloužit pro budoucí rozhodnutí o vině a musí být v dalším řízení (přípravné řízení, popř. řízení před soudem) provedeny znovu. Není proto nutno, aby soud při veřejném zasedání v řízení o povolení obnovy vyslechl všechny svědky, v jejichž výpovědích spočívají nové důkazy, ale postačí, provede-li je předložením či přečtením příslušné části soudního spisu podle § 213 odst. 1, odst. 2 tr. řádu, ve které jsou obsaženy, jak to učinil v tomto případě Městský soud v Praze pokud jde o spis sp.zn. 3 T 2/2008. A pouze na okraj, podle § 235 odst. 2 tr. řádu, jsou-li při veřejném zasedání prováděny důkazy, omezení v provádění důkazů čtením protokolu o výpovědi svědka (§211 odst. 1 tr. řádu) platí pouze pro veřejné zasedání konané o odvolání. O tento případ však v projednáváné věci nejde. Lze tedy uzavřít, že Městský soud postupoval při provádění důkazů při veřejném zasedání v souladu s trestním řádem a jeho závěr o splnění zákonných podmínek pro povolení obnovy řízení je důkazně podložen."

K námitce stěžovatele, že návrh státního zástupce směřoval ke zrušení jiného rozhodnutí, než pojal do výroku soud I. stupně, neboť uvedl jiné datum jeho vydání, se vrchní soud vyjádřil vcelku srozumitelně na str. 4 napadeného usnesení, kde stěžovateli vysvětlil, že každé podání se posuzuje podle svého obsahu a nelze je posuzovat ryze formalisticky v případě, kdy je soudu zřejmé, proti čemu návrh směřuje, čeho se navrhovatel domáhá a zejména, kdy je napadené usnesení státního zástupce přílohou takového návrhu. Vzhledem k tomu, že Ústavní soud v mnoha svých rozhodnutích vytyká obecným soudům právě jejich příliš formalistický přístup, nelze očekávat, že v tomto případě bude postupovat opačně.

Ústavní soud konstatuje, že stěžovatel se ústavní stížností fakticky domáhal opětovného posouzení splnění podmínek pro povolení obnovy řízení, tj. zda v řízení navrhané důkazy byly novými skutečnostmi nebo důkazy ve smyslu § 278 odst. 3 tr. řádu, či nikoliv. Jinak řečeno, stěžovatel nesouhlasil s hodnocením důkazů učiněným v řízení o návrhu na povolení obnovy a právními závěry z takového hodnocení soudem vyvozenými. V této souvislosti nezbývá než poukázat na ustálenou a obecně dostupnou judikaturu Ústavního soudu ve vztahu k hodnocení důkazů, dle níž je výlučnou věcí obecných soudů, aby hodnotily relevanci jim předložených důkazů [srov. např. nálezy III. ÚS 23/93, Sb. n. u., sv. 1, str. 41 (46)].

Znovu je třeba zdůraznit, že v řízení o povolení obnovy řízení se nejedná o posuzování viny či nevinu obviněného. Soud rozhodující o povolení obnovy řízení si nesmí atahovat definitivní posuzování předkládaného důkazu v kontextu důkazů již provedených v původním řízení, a tím méně tento soud smí provádět sponte sua další dokazování, jehož účelem by bylo učinit konečný závěr o vině či trestu pod zorným úhlem nového důkazu. Pokud by však bylo možno dospět k vysokému stupni pravděpodobnosti, resp. plně odůvodněnému předpokladu (není tedy nutná absolutní jistota v tomto směru) o tom, že by na základě nových skutečností a důkazů mohlo dojít ke změně původního rozhodnutí, je na místě rozhodnout o povolení obnovy řízení.

Obecné soudy v dané věci postupovaly dle shora uvedených zásad, a Ústavní soud proto nemá důvodu do jejich rozhodování jakkoli zasahovat. Tím spíše v situaci, kdy trestní stíhání stěžovatele je na samém počátku a v jeho průběhu může uplatnit všechna svoje procesní práva a uvádět vše, co slouží k jeho obhajobě. Ústavní soud, vědom si své úlohy při ochraně ústavnosti, musí rovněž dbát na zásadu minimalizace zásahů do rozhodovací činnosti orgánů veřejné moci.

Ústavní soud musí uzavřít, že neshledal porušení základních práv stěžovatele, jak bylo v ústavní stížnosti namítáno, proto nezbylo, než podanou ústavní stížnost mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků odmítnout jako návrh zjevně neopodstatněný podle ustanovení § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu.

Poučení: Proti usnesení Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 16. července 2013

Jiří Nykodým
předseda senátu